

Kubinyi Enikő – Varga György

Társállattartás Magyarországon 2022-es reprezentatív felmérés alapján⁷⁴

Absztrakt

A kedvtelési célú állattartás mélyen gyökerezik a posztindusztriális államok kultúrájában. A mindennapi találkozásokon, médián és gazdasági folyamatokon keresztül azokat is érinti, akik nem tartanak állatot. Az állatkedvencek „családtagnaként” kezelése a 20. század eleje óta vélhetően egyre jellemzőbbé vált, de az ezzel kapcsolatos kutatásokban többnyire kényelmi mintákkal dolgoztak, illetve főként a kutyatartásra fókuszáltak. A hazai társállattartásról általában véve hiányoznak a reprezentatív mintán gyűjtött adatok.

Vizsgálatunkhoz 2022 tavaszán gyűjtöttünk nemre, korra, végzettségre és régióra reprezentatív adatokat a magyarországi társállattartásról. Eredményeink szerint Magyarországon a felnőtt lakosság 38,5%-a él olyan háztartásban, ahol tartanak valamilyen állatot elsősorban kedvtelési célból. A válaszadók háztartásainak 30%-a él kutyát (is), 19%-a macskát (is) tartó háztartásban. A megkérdezettek mindössze 1%-a tart kedvencként kizárólag kutyától vagy macskától eltérő állatot.

Megismételtük továbbá egy 1999-2000-es felmérés kérdését arról, hogy családtagnak, (esetleg) gyereknek tekintik-e a válaszadók a kutyát és a macskát, de nem találtunk jelentős elmozdulást. Tíz társállattartó közül hét teljesen vagy inkább egyetért azzal az állítással, hogy a kedvence családtag, egy számára pedig minden embernél fontosabb, ami az állatkedvencek óriási érzelmi jelentőségére utal. Ugyanakkor a társállattartók egészségi állapotában, közérzetében és gyógyszereszedésében nincs különbség a nem társállattartókhöz képest. A kutyasétáltatás gyakorisága viszont pozitív kapcsolatban áll az egészségi állapottal.

Kulcsszavak: társállattartás, kutya, macska reprezentatív adat, állat-ember interakció, közegészségügy

Abstract

Pet keeping has deep roots in the culture of post-industrial countries. Through daily interactions, media, and economic processes, it affects even those who do not own pets.

⁷⁴ Kubinyi Enikő kutatását a Magyar Tudományos Akadémia Lendület Program támogatta (MTA-ELTE Lendület Társállat Kutatócsoport, PH1404/21). Varga György kutatása a 972499 számú projekt keretében a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a KDP–2020 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Treating pets as 'family members' has likely become more common since the early 20th century, but research in this area has mostly relied on convenience samples and has mainly focused on dog ownership. Representative data on pet ownership in Hungary is generally lacking.

For our study, we collected data on pet ownership in Hungary in the spring of 2022, representative for gender, age, education, and region. Our results show that 38.5% of the adult population in Hungary lives in households where pets are primarily kept for companionship. Of those households, 30% own a dog (or dogs), and 19% own a cat (or cats). Only 1% of respondents keep a pet other than a dog or cat.

We also repeated a question from a 1999-2000 representative survey on whether Hungarian respondents consider their dog or cat a family member or (possibly) a child, but we did not find significant changes. Seven out of ten pet owners completely or mostly agree that their pet is a family member, and for one out of ten, their pet is more important than any human, indicating the immense emotional significance of pets. However, there is no difference in the health status, well-being, or medication use of pet owners compared to non-pet owners. The frequency of dog walking is positively correlated with health status.

Keywords: pet ownership, dog, cat, representative data, animal-human relationship, public health

Bevezetés

A Központi Statisztikai Hivatal agrárstatisztikáiból a főbb haszonállatok hazai állományának alakulását hosszú, akár több mint százéves időtávra vonatkozóan vissza tudjuk követni. A kedvtelésből, illetve társként tartott állatok számáról azonban lényegesen kevesebb információ áll rendelkezésünkre. Ennek háttérében mindenképp az áll, hogy gazdasági szempontból a haszonállattartásnak nagyobb jelentősége volt, a döntéshozóknak szüksége volt statisztikákra az állatállományról. Az utóbbi évtizedekben azonban a társállattartás gazdasági szerepe is nagy mértékben növekedett, nem véletlen tehát, hogy például az Európai Állateledelipari Szövetség (FEDIAF) évente tesz közé becsléseket az egyes európai országok házi kedvenc-állományával kapcsolatban.

A FEDIAF a házi kedvencek számát (kutya, macska, díszmadár, akváriumi élőlények, kisemlősök, hüllők), valamint a kutya- és macskatartó háztartások összes háztartáson belüli arányát közli országok szerint. A jelentések nem részletezik az adatok előállításának módszertanát, de feltételezhető, hogy a két fő adatkör előállításánál különböző forrásokat vesznek figyelembe és két egymást követő jelentésnél egy adott mutató előállításának módszere is változhat. Ezt igazoló példa, hogy a 2020-as magyarországi kutyapopuláció 2 050 000 egyed, miközben a kutyát tartó hazai háztartások aránya 34% (FEDIAF 2021); a 2021-es magyarországi kutyapopulációra viszont már 2 800 000 egyedszámot, a kutyát tartó

hazai háztartások arányára azonban változatlanul 34%-ot közöl a FEDIAF (FEDIAF 2022). Ha a korábbi feltételezéstől eltekintünk, akkor ez azt jelentené, hogy anélkül nőtt közel 37%-kal a hazai kutyapopuláció nagysága egy év alatt, hogy a kutyatartó háztartások aránya változott volna.

Az adatok rövid időtávon belüli, döntően módszertani okokra visszavezethető változása leginkább a kutyák esetében szembeűnő. Ennek hátterében az áll, hogy a társállatok közül a kutyákról több – gyakran egymástól jelentősen eltérő – információ áll rendelkezésre, mint más fajokról: különböző nyilvántartásokból (például ebösszeírások, PetVetData nyilvántartás), valamint kutatások keretében készített országos felmérésekből (Medián 2018; Vetter –Vizi –Ózsvári 2022). A nyilvántartások hiányosságait jól példázza a HEROSZ Fehérvári Állatotthona és Soponya Önkormányzata által 2021 őszén végrehajtott projekt, ami a hobbicélú állattartás körülményeinek felmérésére irányult. A projekt során állatvédők 617 soponyai háztartást ellenőriztek, ahol összesen 526 kutyát írtak össze. Chip-ezve mindössze 302 volt közülük, a hivatali ebösszeírásban pedig összesen 91 kutya szerepelt (Havasi 2021).

A nyilvántartásokban rejlő hiányosságok miatt nem véletlen, hogy a hazai kutyatartási szokásokat más módszerrel, mindenekelőtt kérdőíves felmérésekkel próbálták megismerni már több kutatásban (Medián 2018; Vetter – Vizi – Ózsvári 2022). Módszertani korlátjai azonban a kérdőíves felméréseknek is vannak. Az országos felmérések jellemzően a felnőtt lakosságra reprezentatívak nemre, életkorra, iskolai végzettségre és lakóhelyre (főbb településtípusok szerinti bontásban) nézve. Így levonhatók következtetések a felnőtt lakosság kutyatartási szokásairól (figyelembe véve a hibahatárokat), de a háztartásokra vagy a kutyák számára vonatkozóan már nem fogalmazhatók meg egyértelmű állítások, mert a felmérés mintája nem ezekre a vizsgálati egységekre reprezentatív. Kiemelendő továbbá, hogy a minta torzulásait az alapsokaság összetételéhez képest a reprezentativitás biztosítása érdekében jellemzően súlyozással szokták korrigálni.

1. Saját vizsgálat

A korábbi kutatások ellentmondásait és a kutyától eltérő társállatokra vonatkozó adatgyűjtés hiányait figyelembe véve úgy ítéltük meg, hogy indokolt egy országos reprezentatív kérdőíves felmérést készíteni a kedvtelésből történő állattartás árnyaltabb megismeréséhez. A kutyatartás kapcsán készített korábbi felmérésektől eltérően tehát az állatok faj szerinti megoszlását tekintve tágabb (kutya, macska, kisemlős, ló, madár, hal és egyéb állat szerinti bontásban), míg az állattartás célja szerint szűkebb volt a vizsgálat fókusza. Tekintettel arra, hogy egy társállat tartásában több személy is érintett, akik jellemzően egy háztartásban élnek, voltak kérdések, melyeket úgy fogalmaztunk meg, hogy a válaszadó a háztartás egésze szempontjából adja meg például a kedvtelésből történő állattartásra fordított időt és összeget. Ugyanakkor a társállattartás irodalmi adatok alapján az egyéni jellemzőkkel is kapcsolatban áll (pl. Kubinyi – Turcsán – Miklósi 2009), így számos kérdés kizárólag a válaszadóra vonatkozott. Bizonyos kérdéseknél, amennyiben több állatot

is tartottak a válaszadó háztartásában, a válaszadónak csak azzal az állattal kapcsolatban kellett válaszolni a kérdésekre, amelyekhez leginkább kötődik.

Célunk volt arról is képet kapni, hogy változott-e a társállatok szerepéről való gondolkodás az elmúlt két évtizedben. Ehhez Sători (2006) disszertációját vettük alapul, melyben 1999-2000-ben gyűjtött reprezentatív adatokat dolgozott fel. Két kérdést vettünk át felmérésünkbe, az egyik a kutyatartás szerepére vonatkozott, a másik arra, hogy családtag-e a kutya vagy macska. Ezt kiegészítve további kérdéseket tettünk fel más szerepekre vonatkozóan. Korábbi vizsgálatunk egy magyar kényelmi mintán azt találta, hogy a kutyatartók több mint hatvan százaléka inkább vagy teljesen egyetért azzal az állítással, hogy a kutyája minden embernél többet jelent számára (Szánthó – Miklósi – Kubinyi 2017). Kíváncsiak voltunk arra, hogy a kutyatartás iránt kevésbé elkötelezett, reprezentatív mintán milyen arányok adódnak.

Figyelembe véve, hogy a társállat kifejezés a köznyelvben egyelőre nem elterjedt, a kérdésekben (elsősorban) kedvtelésből tartott állatokként hivatkoztunk ezekre az állatokra. Bár a két kifejezés jelentéstartalmában vannak különbségek, jelen tanulmányban, az eredmények interpretálásánál szinonimaként használjuk ezeket.

2. Anyag és módszer

2.1. Alanyok

A magyarországi felnőtt lakosságot a 2011-es népszámlálás szerint nem, kor, iskolai végzettség és lakóhely településtípusa szerint reprezentáló 1023 fős minta. Férfiak aránya: 47%; átlagkor \pm SD=49 \pm 17 év, min: 19, max: 19 év; végzettség aránya: 8 osztálynál kevesebb: 1%, befejezett általános iskola: 15%, érettségit nem adó szakmunkásképző, stb.: 35%, érettségit adó szakközépiskola, stb.: 15%, gimnáziumi érettségi: 12%, érettségit követő szakképzés, stb.: 4%, felsőfokú szakképzés, stb.: 2%, főiskolai vagy egyetemi alapképzés: 10%, főiskolai vagy egyetemi mesterképzés: 5%, tudományos fokozat: 0,2%; településtípus: Budapest: 18%, megyeszékhely: 17%, város: 35%, község: 30%.

2.2. Módszer

A magyarországi társállattartásról megbízásunkból a TÁRKI Zrt. végzett kérdőíves felmérést omnibusz adatfelvétel keretében 2022 áprilisában és májusában, személyes kérdezéssel. A minta torzulásait a hazai felnőtt lakosságnak a 2011. évi népszámlálás alapján megállapított összetételéhez képest súlyozással korrigálták.

Az omnibusz vizsgálat standard kérdései mellett adatokat gyűjtöttünk a lakóhely, ingatlan jellemzőiről, a háztartásban élők számáról, a jövedelemről és a válaszadók egyéni jellemzőiről, beleértve az emberi kapcsolataikat és jóllétüket.

2.3. Statisztikai elemzés

A TÁRKI Zrt. által előállított adatállományt SPSS v27 program segítségével elemeztük. Először a társállattartás elterjedtségét írtuk le, majd megvizsgáltuk, hogy a különböző

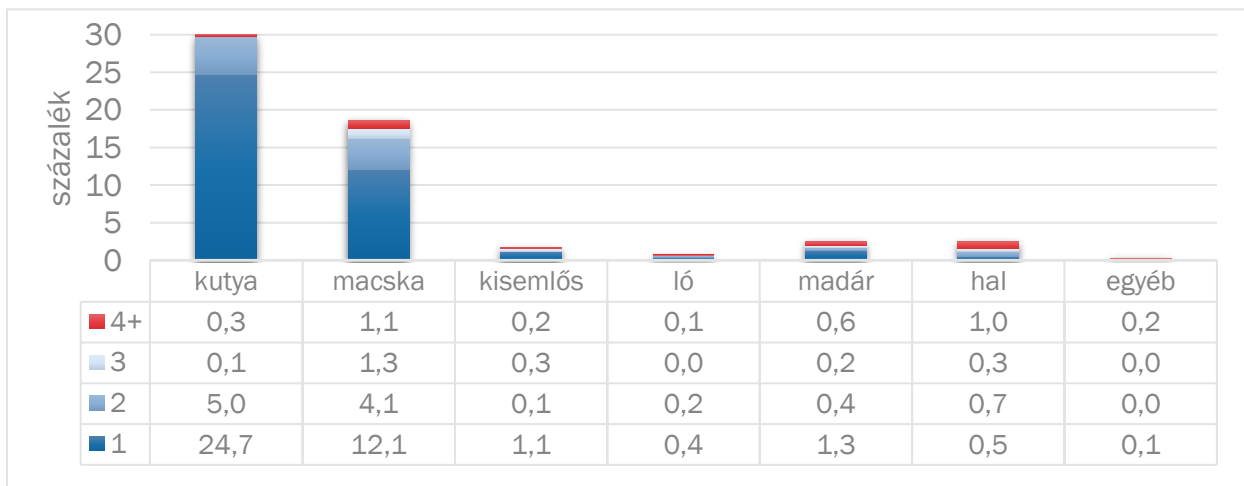
jellemzők mentén miben térnek el a csak kutyákat, csak macskákat, mindkettőt és egyiket sem tartó háztartások jellegzetességei. Azért csak ezt a két fajt hasonlítottuk össze, mert mindössze 1% volt azoknak a háztartásoknak az aránya, ahol tartottak társállatot, de az se nem kutya, se nem macska volt. Pearson χ^2 teszttel hasonlítottuk össze a csoportok eloszlásait, a többszörös összehasonlítások miatt Bonferroni korrekcióval. Korrelációk vizsgálatához Spearman rangkorrelációt használtunk.

3. Eredmények

3.1. A társállattartás elterjedtsége

Adataink alapján Magyarországon a felnőtt lakosság 38,5%-a él olyan háztartásban, ahol tartanak valamilyen állatot elsősorban kedvtelési célból. A válaszadók 24%-a egy fajt (pl. csak kutyát), 12%-a két fajt, 3%-a három vagy több fajt tart kedvtelési célból. Kutya a válaszadók háztartásainak 30%-ában él, macska 19%-ában, kisemlős 2%-ában, ló 1%-ban, madár és hal 3-3%-ában, egyéb állat (juh, kecske, teknős) 0,3%-ában (1. ábra). Csak a legjellemzőbb fajokat tekintve, a válaszadók 19%-a kutyát tart, de macskát nem, 12%-a mindkét fajt, 7%-a macskát igen, de kutyát nem és mindössze 1%-uk tart kizárólag kutyától vagy macskától eltérő állatot.

1. ábra. A válaszadók (N=1023) háztartásaiban tartott kedvtelési célú állatok aránya, az állatok száma szerinti bontásban. Példa: a felnőtt lakosság 24,7%-a él olyan háztartásban, ahol egyetlen kutyát tartanak és 5%-a olyanban, ahol két kutyát.

3.2. A háztartás jellemzői és a társállattartás

Régiós felosztásban az észak-magyarországi válaszadók között többen tartanak társállatot, mint Dél-Alföldön (49 vs 30%, $X^2=17,100$, $df=6$, $p=0.009$, 2. ábra).

Településtípus szerinti felosztásban a községekben lakók közel fele (48%), míg a Budapesten és megyeszékhelyen kívüli városiaknak harmada (32%) tart társállatot, ami szignifikáns különbség. Budapesten és a megyeszékhelyeken a társállattartó háztartások aránya körülbelül 37% ($X^2=18,237$, $df=3$, $p<0,001$; 2. ábra).

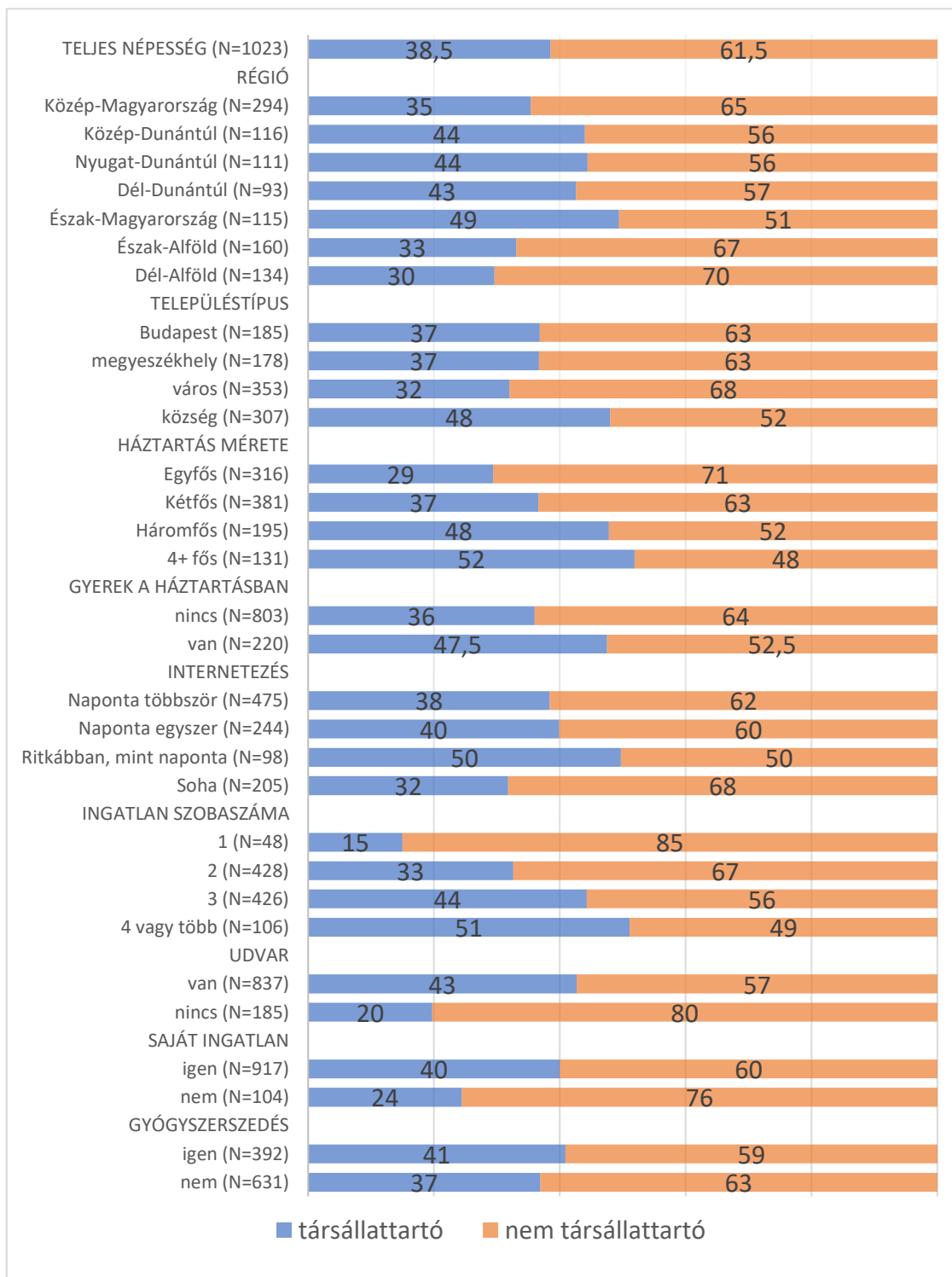
Az egyszemélyes háztartásokban ritkábban él társállat, mint a három- vagy a legalább négyzemélyes háztartásokban (29 vs 48 és 52%). Szintén kevesebben tartanak társállatot a kétfős háztartások, mint a legalább négyfősök (37 vs 52%; $\chi^2=28,443$, $df=3$, $p<0,001$). Ettől nem függetlenül a 18 év alatti gyermeket nevelő háztartásokban gyakoribb a társállat (48 vs 36%; $\chi^2=9,613$, $p=0,002$).

Akik nem interneteznek, ritkábban tartanak társállatot, mint azok, akik interneteznek, de nem minden nap (32 vs 50%, $\chi^2=9,634$, $df=3$, $p=0,022$, 2; ábra).

A 3 vagy 4 szobás lakásokban gyakrabban tartanak társállatot, mint az 1 vagy 2 szobásokban (44 és 51 vs 15 és 33%; $\chi^2=30,898$, $df=3$, $p<0,001$). Az udvarral rendelkező ingatlanokban kétszer olyan gyakran tartanak társállatot, mint az udvar nélküliekben (43 vs 20%; $\chi^2=34,568$, $df=1$, $p<0,001$), és a saját tulajdonú ingatlanokban is gyakoribb a társállattartás, mint a nem saját, pl. bérelt ingatlanokban (40 vs 24%; $\chi^2=10,089$, $df=1$, $p=0,001$; 2. ábra).

Nem találtunk különbséget a társállattartás gyakoriságában férfiak és nők, életkori kategóriák (18-29, 30-39, 40-49, 50-64 és 65 feletti), végzettség (legfeljebb 8 általános, szakmunkás, érettségi, felsőfokú), jövedelmi kategóriák (150 ezer Ft vagy kevesebb, 151-200 ezer Ft, 201-250 ezer Ft, 251-300 ezer Ft, 351-400 ezer Ft, 401-450 ezer Ft, 451-600 ezer Ft, 600 ezer Ft feletti), családi állapot (partnerrel él vagy anélkül), egészségi állapot (1-5-ös skálán), közérzet (1-5-ös skálán), gyógyszeresedés (igen, nem), mise látogatása (tkp. közösséghez tartozás: havonta vagy gyakrabban, évente néhányszor, évente legfeljebb egyszer, soha) alapján.

2. ábra. A társállattartók és társállatot nem tartók összehasonlítása

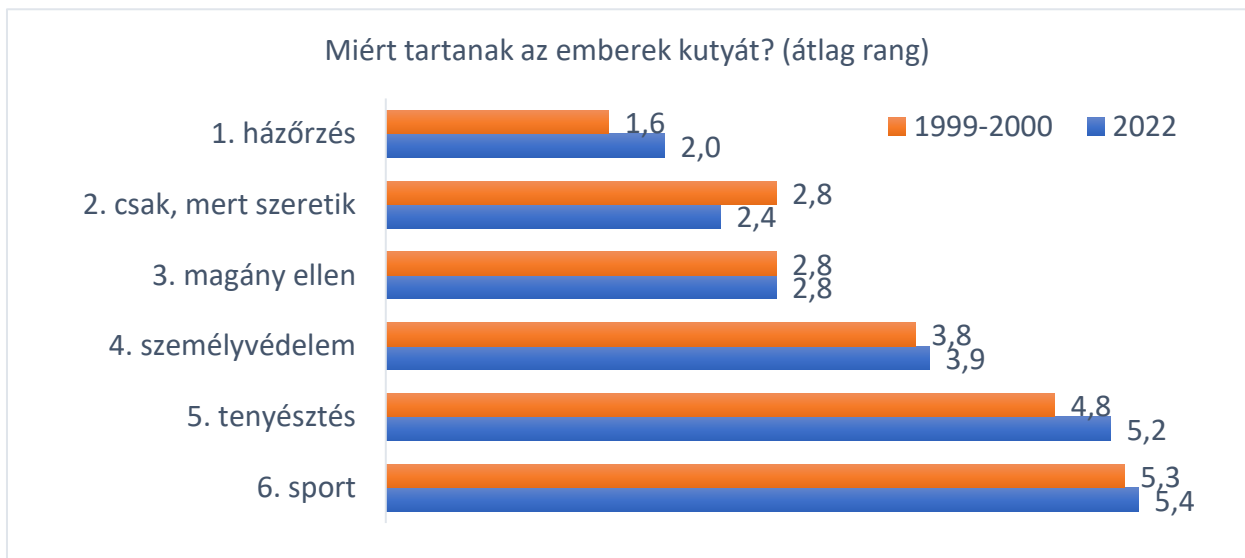

3.3. A társállatok szerepe

Sátori (2006) 1999-2000-ben végzett adatfelvétele nyomán zárt kérdésfelvetéssel megkérdeztük, hogy miért tartanak az emberek kutyát. A lehetséges válaszok: házőrzésre, ne legyenek magányosak, sportra, személyvédelemre, tenyésztésre, csak mert szeretik. A válaszadóknak sorrendet kellett felállítaniuk a megadott hat kategóriából. Sátori (2006) 1000 fős, reprezentatív mintájában az első helyre a házőrzés került, ezután a szeretet, a magány

elűzésének szerepe, a személyvédelem, a tenyésztés és a sport. Saját mintánkban, 22 évvel Sántori (2006) adatfelvétele után, a sorrend megegyezett: házőrzés (a válaszok 52%-ában az első helyen szerepelt), szeretet (23%), magány elűzése (22%), személyvédelem (2%), tenyésztés (0,5%), sport (0,4%). Sántori megadta a rangsorolás alapján képzett átlagpontokat, amiket a 3. ábrán tüntettünk fel, mellette a saját, 2022-es mintánkból számított átlagokkal. Matematikailag kis mértékben csökkent a házőrzés szerepe és nőtt a "csak, mert szeretik" jelentősége, de nem tudjuk, hogy ez statisztikailag szignifikáns változás-e, mert nem ismertük Sántori (2006) nyers adatait. Nagy valószínűséggel nem történt jelentős változás 22 év alatt abban, ahogy a magyar lakosság a kutya szerepét látja.

3. ábra. A válaszadók által megadott rangsor a kutya szerepével kapcsolatban 1999-2000-ben és 2022-ben, reprezentatív magyar mintákon. A kisebb pontszám azt jelzi, hogy az adott szerepet előrébb rangsorolták.

Ezt támasztja alá az is, hogy Sántorihoz hasonlóan mi is megkérdeztük, mennyire ért egyet a válaszadó azzal az állítással, hogy "A kutya és a macska a család tagja lehet, olyan helyet foglalhat el, mint a gyermek". Ötfokú skálán, ahol 1: egyáltalán nem igaz, 5: teljesen igaz), az átlagpontszám 3,20 volt (SD=1,33, medián=3, N=1010), míg Sántori (2006) disszertációjában ez az érték 3,38 (SD=1,3, medián=3, N=1000). Saját mintánkban a társállattartók jobban egyetértettek az állítással, mint azok, akik nem tartanak társállatot (átlag±SD=3,52±1,26 vs 2,99±1,32, t=6,300, p<0,001).

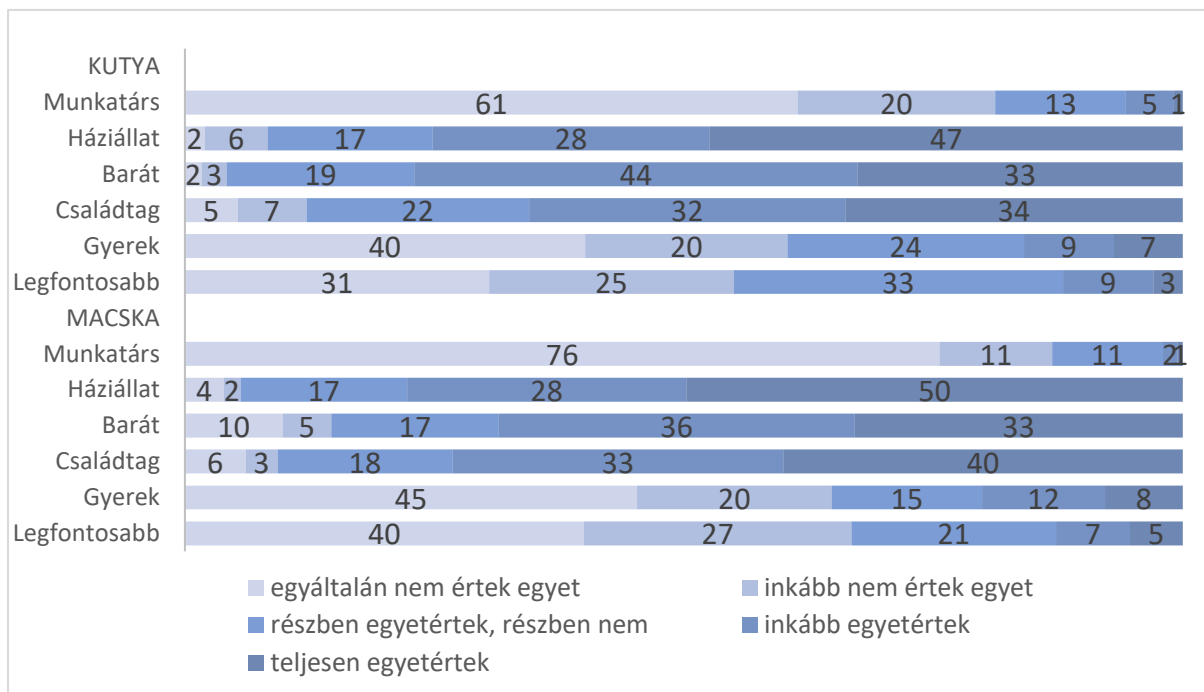
A társállattartók átlagosan 54 percet töltenek naponta az állatok gondozásával (SD=55, medián=40 perc) és a háztartásuk átlagosan 9387 Ft-ot költ rájuk havonta (SD=7506, medián=7000 Ft). Az állatokkal töltött idő független volt attól, hogy a gazda mennyire ért egyet a családtag státuszra vonatkozó állítással, az állatokra fordított összeg viszont gyenge pozitív összefüggésben állt vele, tehát minél több pénzt költött a gazda a társállatokra, annál inkább egyetértett azzal, hogy az állat családtag lehet (Spearman rho=0,136, p=0,007, N=395).

3.4. Kedvenc állat

A társállattartókat megkértük, hogy válasszák ki a számukra legkedvesebb állatukat, amennyiben többel is rendelkezett a háztartás. A válaszadók 70%-a kutyát, 26%-a macskát, 2%-a pedig kismamát választott. Ez azt jelenti, hogy a kutyát és macskát is tartó 117 válaszadó 74%-a a kutyáját választotta. A többi kategóriát választók aránya nem érte el külön-külön az 1%-ot.

A társállatok szerepével kapcsolatban fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy reprezentatív mintánkban a kutyákról a válaszadók 3%-a állította azt, hogy minden embernél fontosabb számára, és 9% inkább egyetértett az állítással. A macskatartóknak 5%-a értett teljesen egyet az állítással és 7% inkább egyetértett.

4. ábra. A kutya és macska szerepe (%)

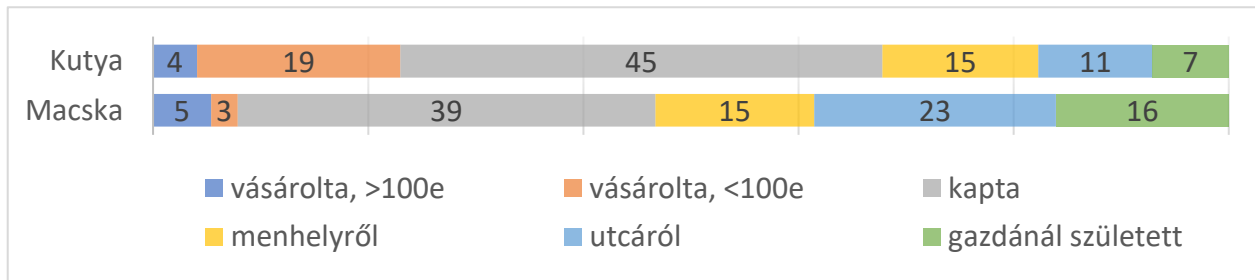
3.5. A kedvenc állat beszerzése és körülményei

A kutyát vagy a macskát választók 80%-ának gyerekkorában is volt kutyája, illetve macskája. A kismamát, halat vagy madarat választók többsége viszont gyerekkorában még nem tartott ilyen állatokat.

Mivel a kutya- és macskatartók száma lényegesen magasabb, mint a más társállatot tartóké, ezért részletesebben csak az előbbiekkal foglalkozunk. A kutyák és a macskák leggyakrabban öröklés útján vagy ajándékként kerülnek egy háztartásba (a kutyát kedvencnek választó megkérdezettek 45%-a, a macskát kedvencnek választók 39%-a jutott ilyen módon a társállathoz) (5. ábra). A kutyák esetében jellemzőbb, mint a macskáknál, hogy vásárlás útján szerzik be őket, de kevesebb, mint 100 ezer Ft-tért (19 vs 3%, $\chi^2=29,292$, $df=5$, $p<0,001$). A macskákat viszont nagyobb arányban fogadják be utcáról (23%-ban), illetve jellemzőbb, hogy gazdáik háztartásában születnek (16%-ban). Utóbbi összefügg azzal, hogy

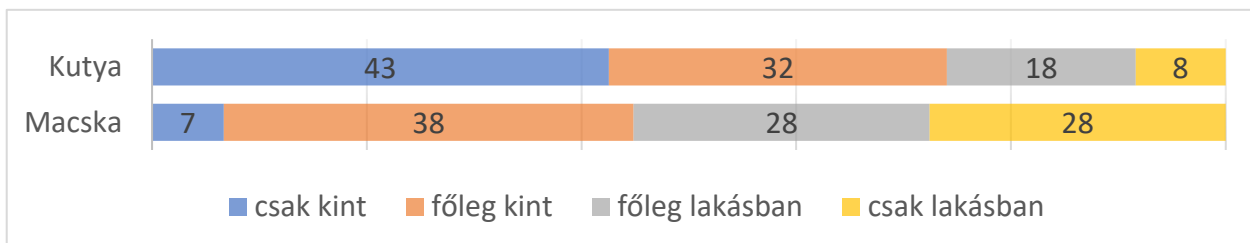
macskából gyakrabban tartanak többet is egy háztartásban (35%-a nyilatkozott úgy a „macskatartó” megkérdezetteknek, hogy háztartásukban több macska is van; a „kutyásoknak” mindössze 18%-a tart több kutyát is). Menhelyről a társállatként tartott kutyáknak és macskáknak is körülbelül 15%-át fogadták be.

5. ábra. A kutyához, illetve macskához jutás módja (%)

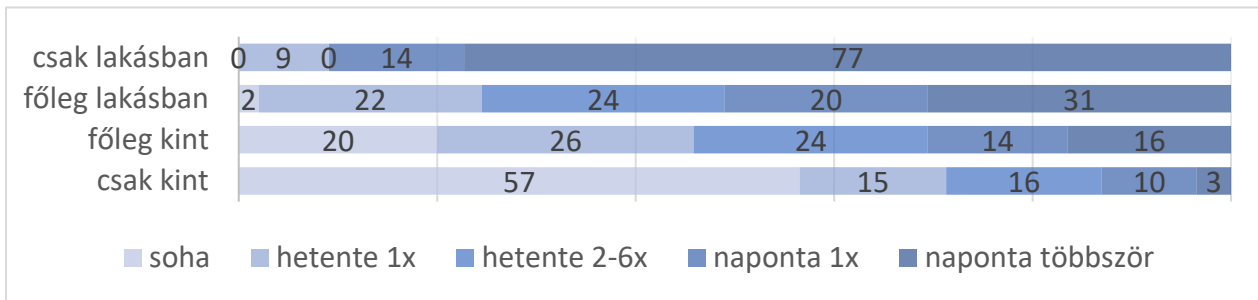
A kutya- és macskatartás nemcsak az állatok beszerzése, hanem a tartási helyük kapcsán is mutat eltéréseket. A kutyák 43%-át kizárólag kint tartják (nem engedik be a lakásba), a macskáknak csak 7%-át. A macskákat gyakrabban tartják főleg a lakásban mint a kutyákat (28 vs 18%) vagy kizárólag a lakásban (28 vs 8%, $\chi^2=53,498$, $df=3$, $p=0,001$; 6. ábra).

6. ábra. A kutya, illetve macska tartási helye (%)

A csak lakásban tartott kutyák 77%-át naponta többször sétáltatják a válaszadók, de az ilyen gyakorisággal történő kutyasétáltatás olyan háztartásokban is előfordul, ahol az udvarhoz is hozzáférése van a kutyának vagy csak kint tartják (7. ábra).

7. ábra. A kutyasétáltatás gyakorisága a kutya tartási helye szerint (%)

A kutyasétáltatásnak kedvező élettani hatása lehet. Jobb egészségről számoltak be azok, akik többet sétáltatják a kutyájukat (Spearman's rho=0,187, p<0,001, N=312).

4. Következtetések

Magyarországon, 2022-ben, a felnőtt lakosság 38,5%-a él olyan háztartásban, ahol tartanak valamilyen állatot elsősorban kedvtelési célból, leggyakrabban, a háztartások 30%-ában, kutyát. Ez a szám jóval alacsonyabb, mint az egy évvel korábbi, COVID pandémia alatti felmérésben, ahol a kutyát tartó háztartások aránya 50% volt (Vetter – Vizi – Ózsvári 2022), de megfelel a pandémia előtti arányoknak (Medián, 2018). Macska a háztartások 19%-ában található (a háztartások 12%-a tart kutyát és macskát is). Az általunk vizsgált többi állat tartása kevésbé elterjedt, egyes kategóriánként a felnőtt lakosságnak kevesebb, mint 3%-a él olyan háztartásban, ahol ilyen állatokat tartanak. A várakozásoknak megfelelően a községekben, a nagyobb házban, illetve az udvarral vagy kerttel rendelkező házban élő felnőtt lakosság az országos átlaghoz képest nagyobb arányban él olyan háztartásban, ahol tartanak valamilyen társállatot, hiszen nagyobb területen, udvarhoz való hozzáféréssel az állattartás jóval egyszerűbb.

A több fős, gyermeket is nevelő háztartásokban a válaszadók nagyobb arányban jelezték, hogy tartanak társállatot. Érdekes továbbá kiemelni a gyermekek kapcsán, hogy a kutya- és macskatartók döntő többsége gyermekkorában is olyan háztartásban élt, ahol tartottak ilyen állatokat. Ez arra utal, hogy a társállattartásban jelentős szerepe van a gyermekkori tanulási folyamatoknak. Természetesen az sem zárható ki, hogy genetikai hajlam is befolyásolja a társállat-választást és ezért egyes családokban az átlagosnál gyakrabban tartanak állatokat. Ezt ikervizsgálatok alátámasztják (Fall – Kuja-Halkola – Dobney – Westgarth – Magnusson 2022).

A rendelkezésre álló adataink alapján a társállattartás iránti attitűd, az állatok szerepéről való gondolkodás nem változott lényegesen az utóbbi két évtizedben Magyarországon. Kutyák esetében továbbra is a házőrzés feladatát tartják elsődlegesnek, ezt követi a szeretetkapcsolat, és a társaság szerepének hangsúlyozása. Családtagnak, "gyerekeknek" is körülbelül ugyanannyian jelölik meg a kutyákat és macskákat.

A társállatot tartó háztartásokban az állatok gondozására havonta átlagosan közel 9400 forintot költöttek 2022-ben, naponta pedig átlagosan 54 percet fordítottak. Utóbbi kapcsán kiemelendő, hogy a gyakoribb kutyasétáltatás jobb (önbevallott) egészséggel járt együtt.

Ugyanakkor az nem állítható, hogy a társállattartók egészsége vagy közérzete jobb lenne, mint a nem társállattartóké vagy hogy kevesebb gyógyszert szednének.

A társállatként legelterjedtebb kutyák és macskák tartása kapcsán több különbség is tapasztalható. A kutyákat összességében inkább kint tartják a gazdáik, míg a macskák nagyobb arányban jelenhetnek meg a lakás terében is. Bár a kutyák és a macskák jelentős része is öröklés útján vagy ajándékként kerül egy háztartásba, a kutyák esetében a macskákhoz képest jellemzőbb, hogy vásárolják őket. Ennél meglepőbb, mi mindenben nem különböznek. Hasonló mértékben tartják őket az állattartók barátoknak, családtagoknak, gyerekeknek, valamint minden embernél fontosabbnak. A reprezentatív mintában ugyan számottevően ritkább azok aránya, akik állatukat mindenkinél fontosabbnak tartják, de nem elhanyagolható, hiszen körülbelül minden tizedik magyar állattartó teljesen vagy inkább egyetért azzal az állítással, hogy kedvence mindenkinél fontosabb számára.

Kutatásunk fontos korlátja, hogy nem kérdeztünk rá, tartanak-e más állatokat is a háztartásban a kedvtelésből tartott állatokon kívül. Ezért elképzelhető, hogy volt olyan válaszadó, aki haszonállatként tekintett kutyájára vagy macskájára és ezért nem jelent meg a mintánkban kutya- vagy macskatartóként. Az sem ismert, hogy az a válaszadó, aki több fős társállattartó háztartásban él (a társállattartó minta 76%-a), a kiválasztott állat gazdája volt-e. További kutatásokban érdemes arra is rákérdezni, hogy a társállatokon kívül tartanak-e más állatot is a háztartásban és ki gondozza az állatokat.

Források

Fall, Tove – Kuja-Halkola, Ralf – Dobney, Keith – Westgarth, Carri – Magnusson, Patrik, K.E. (2019): Evidence of large genetic influences on dog ownership in the Swedish Twin Registry has implications for understanding domestication and health associations. *Scientific Reports*, 9. évf., 7554. <https://doi.org/10.1038/s41598-019-44083-9>

FEDIAF (2021): Annual Report 2021. URL: https://europeanpetfood.publishingbureau.co.uk/wp-content/uploads/2022/02/FINAL_FEDIAF_AR_2021.pdf

FEDIAF (2022): Annual Report 2022. URL: <https://europeanpetfood.org/wp-content/uploads/2023/02/Annual-Report-2022-2.pdf>

Havasi Tímea (2021): Szankcionálás helyett segítségnyújtás a cél – HEROSZ állatvédelmi projekt Soponyán. URL: <https://www.szekesfehervar.hu/szankcionalas-helyett-segitsegnyujtas-a-cel-herosz-allatvedelmi-projekt-soponyan>

Kubinyi Enikő – Turcsán Borbála – Miklósi Ádám (2009): Dog and owner demographic characteristics and dog personality trait associations. *Behavioural Processes*, 81. évf. (3): 392–401.

Medián (2018): Kutyamenhelyek lakossági megítélése és tényleges működése. URL: <https://www.cofidis.hu/media/median-kutatas-prezentacio-1002.pdf>

Sátori Ágnes (2006): Állatokhoz való viszony a társas-társadalmi kapcsolatok rendszerében. Doktori disszertáció, ELTE BTK Pszichológia Doktori Iskola, Budapest.

Szánthó Flóra – Miklósi Ádám – Kubinyi Enikő (2017): Is your dog empathic? Developing a dog emotional reactivity survey. *PLOS ONE*, 12. évf. (2): URL: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0170397>

Vetter Szilvia – Vizi Veronika – Ózsvári László (2022): A magyarországi kutyatartási szokások a COVID-19-világjárványban – 2021-es országos reprezentatív felmérés előzetes eredményei. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 144. évf. (1): 3–12.

Hivatkozás: Kubinyi, E., Varga, Gy. (2023) Társállattartás Magyarországon 2022-es reprezentatív felmérés alapján.
In: Tanulmányok az ember és állat kapcsolat értelmezéséhez I. Antrozoológia könyvek. Szerk.: Lovas Kiss Antal.
Debreceni Egyetem, Antrozoológiai Kutatócsoport, Debrecen, pp. 88-100. ISBN 978-963-490-526-4
<https://antrozoologiakutato csoport.files.wordpress.com/2023/10/konyv-tanulmanyok-az-ember-es-allat-kapcsolat-ertelmezeserol-i.pdf>